

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС,
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО****БАБЮК А. М.,**

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та публічного
управління
(Київський національний університет
будівництва і архітектури)
Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

УДК 342.951(477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.4.1.21>**АДМІНІСТРАТИВНЕ РЕФОРМУВАННЯ МИТНИХ ОРГАНІВ В РАМКАХ
«НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ ДОХОДІВ ДО 2030 РОКУ»**

У статті здійснено комплексний аналіз положень Національної стратегії доходів, що стосуються адміністративного реформування митних органів України. Обґрунтовано необхідність змін у сфері митного адміністрування та митної політики, а також окреслено основні проблеми й шляхи їх вирішення. Проаналізовано реакцію представників бізнес-середовища та інших стейкхолдерів, що дозволяє виявити очікувані позитивні тенденції від реалізації Національної стратегії доходів. Встановлено, що реформаторські заходи вже почали впроваджуватися, що свідчить про практичну реалізацію стратегічних завдань.

У статті здійснено аналіз заходів, що планується запровадити в частині адміністративного реформування митних органів України, відповідно до Національної стратегії доходів. За підсумками проведеного аналізу встановлено, що в Національній стратегії доходів чітко окреслено наявні проблеми у сфері митних правовідносин, а також визначено конкретні реформаторські заходи, спрямовані на їхнє усунення.

Зокрема, у контексті митних питань, Національна стратегія доходів охоплює два ключові напрями: удосконалення митного адміністрування та формування митної політики. Для кожного з цих напрямів окреслено конкретні проблеми, що потребують системного вирішення, а також визначено перелік реформ, спрямованих на усунення виявлених недоліків.

Також в статті міститься інформація щодо реакції бізнесу та інших зацікавлених суб'єктів відносно Національної стратегії доходів. Узагальнено основні позитивні та негативні аспекти, що містить Національна стратегія доходів, а також зазначено ті позитивні тенденції, котрі очікуються від запровадження даної стратегії. Також, у статті міститься інформація про вже проведену роботу щодо впровадження відповідних реформ у сфері державної митної політики.

Стаття містить інформацію про моніторинг результативності реформ, висвітлено реакцію бізнесу та інших зацікавлених сторін, що дозволяє оцінити реальні очікування та ризики у процесі реалізації Національної стратегії доходів.

У статті розглядаються стратегічні напрями модернізації митного адміністрування в Україні. Впровадження сучасних механізмів контролю та управління спрямоване на підвищення прозорості та ефективності діяльності митних

органів, адаптацію до норм Європейського Союзу та зміцнення фінансової стабільності держави. Особлива увага приділяється впливу реформ на рівень довіри громадськості й бізнесу до митної системи.

Ключові слова: митні органи, Національна стратегія доходів, реформування, митне адміністрування, державна митна політика.

Babiuk A. M. Administrative Reform of Customs Authorities within the Framework of the National Revenue Strategy until 2030

This article presents a comprehensive analysis of the provisions of the National Revenue Strategy that pertain to the administrative reform of Ukraine's customs authorities. It substantiates the necessity for changes in customs administration and policy, identifying key challenges and proposing potential solutions. The reaction of the business community and other stakeholders is examined, revealing anticipated positive trends linked to the Strategy's implementation. It has been established that reform initiatives are already underway, indicating the practical execution of strategic objectives.

The article analyzes the planned measures regarding the administrative reform of customs authorities in accordance with the National Revenue Strategy. The analysis shows that the Strategy clearly outlines existing problems in the field of customs legal relations and defines targeted reform actions to eliminate these issues.

In terms of customs-related matters, the Strategy focuses on two primary areas: the improvement of customs administration and the development of customs policy. For each area, it identifies specific problems requiring systematic resolution and outlines a series of reforms aimed at addressing these shortcomings.

Furthermore, the article highlights stakeholder feedback, particularly from the business sector, concerning the National Revenue Strategy. It summarizes both the positive and negative aspects of the Strategy and points to expected positive trends resulting from its implementation.

The article also contains information on the reform efforts already initiated in the domain of state customs policy. It provides insights into the monitoring of reform effectiveness and presents stakeholder reactions, offering an assessment of realistic expectations and risks in the implementation process of the Strategy.

Strategic directions for modernizing customs administration in Ukraine are explored. The introduction of modern control and management mechanisms is aimed at increasing transparency and efficiency in the operation of customs authorities, aligning them with European Union standards, and strengthening the financial stability of the state. Special attention is given to the impact of reforms on public and business confidence in the customs system.

Key words: customs authorities, National Revenue Strategy, reform, customs administration, state customs policy.

Вступ. З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України, напевно, не залишилось жодної галузі в Україні, яка б не зазнала руйнівного впливу від війни. Подолання наслідків від злочинів росії на території України, а також витрати на оборону країни, відповідно посилили тиск на Державний бюджет. Вже зараз державні установи готують правові механізми за допомогою яких планується долати проблеми, що виникають: це передусім питання відбудови об'єктів критичної інфраструктури та житла; соціального захисту; оборони країни; подолання можливої гуманітарної катастрофи; наповнення Державного бюджету та багато інших. Одним з документів, що були підготовлені Урядом стала Національна стратегія доходів до 2030 року, яка була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р (далі – Національна

стратегія доходів) [1]. Дана Національна стратегія доходів спрямована на проведення виваженої фінансово-бюджетної політики, посилення ефективності використання бюджетних коштів, оптимізації адміністративних процесів в сфері оподаткування та митниці, а також вдосконалення системи податкових ставок і пільг. Окрім цього, важливими питаннями, котрі має вирішити Національна стратегія доходів є налагодження партнерської взаємодії між державними інституціями та бізнесом і створення сприятливого середовища для інвесторів, а також відновлення довіри платників податків до контролюючих органів.

Національна стратегія доходів – це дорожня карта реформування податкової та митної системи, а також удосконалення процедур податкового та митного адміністрування, яка необхідна для забезпечення потенціалу задоволення фінансових потреб у середньостроковій перспективі [2]. В рамках даного наукового дослідження більш детально зупинимось на питаннях адміністративного реформування системи митних органів України в рамках Національної стратегії доходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань правового регулювання діяльності митних органів України займалися багато дослідників, зокрема: І.Г. Бережнюк, Л.М. Дорофєєва, О.Ф. Запорожець, І.М. Квеліашвілі, В.Т. Комзюк, Б.А. Кормич, Т.В. Корнева, Д.В. Приймаченко, В.В. Прокопенко, О.П. Федотов та інші. Питання функціонування митних органів України, їх модернізації, покращення діяльності та імплементація міжнародного досвіду незмінно перебували у полі зацікавлення як науковців, так і практиків. Зокрема, наукова спільнота традиційно зосереджувала особливу увагу на питаннях реформування митної системи та боротьби з корупційними проявами у цій сфері. Сьогодні ми вже маємо ряд статей які досліджують також питання, котрі відображені в Національній стратегії доходів.

Постановка завдання. Метою наукової публікації є аналіз змісту положень Національної стратегії доходів в частині адміністративного реформування системи митних органів України, а також визначення критеріїв оцінки ефективності реалізації змін у законодавстві України з питань митної справи, що будуть запроваджені відповідно до Національної стратегії доходів.

Результати дослідження. Відповідно до Національної стратегії доходів, з метою інституційного зміцнення митних органів, у процесі адміністративного оновлення Державної митної служби передбачено реалізацію низки ключових заходів.

Варто відмітити, що з митних питань Національна стратегія доходів містить два напрями: заходи з митного адміністрування та з митної політики.

Кожен напрям містить чітко визначені проблеми, які потребують вирішення та перелік реформ, необхідних для вирішення виявлених проблем.

Зокрема, напрям щодо митного адміністрування містить п'ять блоків заходів:

1. Посилення антикорупційних заходів та підвищення довіри до митних органів.

З метою удосконалення системи запобігання і протидії корупції у Державній митній службі України та її територіальних органах, Національною стратегією доходів передбачається затвердження Антикорупційної програми Держмитслужби на 2023–2025 роки. Прогнозується, що дана Антикорупційна програма впровадить механізми прозорості, доброчесності, зниження корупційних ризиків у діяльності митних органів.

Варто відмітити, що з метою удосконалення системи запобігання і протидії корупції у Держмитслужбі, забезпечення злагодженості антикорупційної діяльності в її апараті та територіальних органах, впровадження механізмів прозорості, доброчесності, зниження корупційних ризиків у її діяльності затверджено Антикорупційну програму Державної митної служби України на 2023–2025 роки (наказ Держмитслужби від 31.05.2023 № 236). У 2024 році Держмитслужбою забезпечено її виконання та здійснено моніторинг та оцінку її виконання, за результатами чого оприлюднено звіт на офіційному веб-сайті Держмитслужби у розділі «Запобігання проявам корупції» [3].

2. Підтримка та співпраця з бізнесом.

У зв'язку з нестабільними та непередбачуваними умовами для здійснення зовнішньоекономічної діяльності виникає потреба у вдосконаленні митного контролю, забезпеченні його ефективності та вибірковості, а також прискоренні процесів митного оформлення. Для подолання цієї проблеми, у Національній стратегії доходів пропонується зосередження уваги на ризикових операціях, посилення контролю за якістю здійснення митних формальностей та покращення сервісних функцій служби. Це включає надання якісних консультацій з митних питань, оперативне реагування на звернення до митних органів, розвиток міжнародного митного співробітництва.

В даному блоці проблеми, які потребують вирішення є наступними: покращення безпекової, фіскальної та правоохоронної функцій Держмитслужби, підвищення ефективності митного контролю, збільшення надходжень від митних платежів та зменшення переміщення через митний кордон заборонених товарів, прискорення митних процедур в пунктах пропуску, забезпечення ритмічності роботи пунктів пропуску та прогнозованості часу перетину кордону [2].

3. Інституційний розвиток митних органів.

Даний блок заходів спрямований на загальне підвищення ефективності діяльності Держмитслужби, мінімізацію корупційних проявів в системі митних органів, якісне управління персоналом, покращення основних робочих процесів, збільшення надходжень до Державного бюджету від митних платежів.

4. Розвиток ІТ та забезпечення технічними засобами митного контролю.

Недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення митних органів, а також низький рівень автоматизації митних процедур негативно впливають на якість виконання основних функцій Державної митної служби. Це спричиняє зростання корупційних ризиків та призводить до збільшення часу, необхідного для здійснення митного контролю та оформлення.

Для реалізації даного блоку Національна стратегія доходів містить заходи спрямовані на підвищення якості та функціональності інформаційних систем Держмитслужби, удосконалення процесів їх створення, модернізації та підтримки, підвищення рівня захищеності від кіберзагроз шляхом стандартизації та уніфікації процедур [2].

Напрямок присвячений питанням митної політики містить три блоки заходів:

1. Пільгове оподаткування при імпорті.

В даному розділі Національної стратегії доходів здійснено аналіз застосування пільг при митному оформленні товарів, котрі передбаченні у законодавстві з питань митної справи. За результатами даного аналізу визначено ряд проблем щодо пільгового оподаткування товарів, що ввозяться в Україну, та відповідно визначено реформи, необхідні для вирішення виявлених проблем.

2. Гармонізація митного законодавства України до законодавства ЄС.

Наближення митного законодавства України до актів права ЄС здійснюється на виконання зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, в частині наближення митного законодавства України до митного законодавства ЄС згідно з Додатком XV до цієї Угоди та з урахуванням необхідності забезпечення відповідності критеріям країни-кандидата на вступ до ЄС [2].

Варто відмітити, що станом на сьогодні, досить велика робота вже була проведена щодо адаптації законодавства України з питань митної справи до законодавства ЄС. Водночас, Національною стратегією доходів визначені ще ряд заходів в цьому напрямі.

3. Розбудова правоохоронної функції митних органів.

Для вирішення наявних проблем в цьому напрямі передбачається удосконалення системи адміністративної відповідальності за порушення митних правил та надання митним органам права здійснювати ОРД та проводити досудове розслідування у справах про контрабанду товарів [2].

Під час розробки проєкт Національної стратегії доходів зазнав досить великої кількості критики з боку зацікавлених суб'єктів. В Парламентському дослідженні щодо впливу Національної стратегії доходів до 2030 року на бізнес, зокрема, малий та середній [4] міститься розділ з оцінкою Національної стратегії доходів бізнес-колами. У вказаному дослідженні зазначається, що низка бізнес-асоціацій та члени Української Ради Бізнесу зверталися до Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України з заявою про те, що Національна стратегія доходів погіршує умови ведення бізнесу [4].

Окрім цього, підприємцями навіть була подана до Кабінету Міністрів України Петиція щодо перегляду Національної стратегії доходів після публічних консультацій із бізнес-асоціаціями та громадськістю [4].

Міністерство фінансів України надало роз'яснення щодо Національної стратегії доходів [5], де було зазначено, що Національна стратегія доходів містить лише загальний напрям реформ і вона є гнучким документом, який допускає коригування послідовності заходів і наповнення, зважаючи на обставини. При цьому варто відмітити, що все ж таки в Національній стратегії доходів містяться чіткі норми, котрі передбачають розробку конкретних нормативно-правових актів щодо регулювання визначених питань. Ряд таких нормативно-правових актів, станом на сьогодні вже розроблені та затверджені відповідними органами.

Безумовно, не можна оминати увагою і позитивні аспекти на напрями Національної стратегії доходів. Зокрема, фахівці економічних аналітичних центрів та експерти з питань податкової політики проаналізували Національну стратегію доходів та відмітили її наступні позитивні пропозиції в частині митних реформ: удосконалення системи запобігання і протидії корупції у Держмитслужбі, впровадження механізмів прозорості, доброчесності, зниження корупційних ризиків у діяльності митних органів, запровадження обміну попередньою митною інформацією з іншими країнами, виявлення ризикових операцій та посилення заходів щодо боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, забезпечення підвищення заробітної плати посадових осіб митних органів до ринкового рівня з метою підвищення ефективності роботи митних органів та доброчесності їх посадових осіб [6].

Висновки. Проведений аналіз засвідчив, що Національна стратегія доходів містить системно сформульовану візію адміністративного реформування митних органів України, із чітким визначенням проблем та механізмів їх вирішення. Стратегія охоплює два ключові напрями в митній сфері: удосконалення адміністрування та розвиток митної політики, що забезпечує комплексний підхід до модернізації системи.

Станом на сьогодні, уже здійснено низку заходів на шляху до впровадження реформ, що підтверджує практичний поступ у реалізації положень Національної стратегії доходів. Також очікується посилення позитивних тенденцій у митній сфері завдяки комплексному реформуванню, орієнтованому на прозорість, ефективність та партнерство з бізнесом.

У результаті реалізації окреслених стратегічних напрямів, система митного адміністрування в Україні має всі передумови для якісного оновлення. Застосування сучасних механізмів контролю та управління не лише підвищить рівень прозорості й ефективності роботи митних органів, а й забезпечить їх відповідність практикам і стандартам Європейського Союзу. Це, своєю чергою, сприятиме зростанню довіри з боку громадян і бізнесу, а також зміцненню фінансової стійкості держави.

Реформування митної служби – це не одиничне удосконалення процесів, а системний цивілізаційний крок у бік нової парадигми взаємодії між державою, приватним сектором та суспільством. Впровадження положень Національної стратегії доходів до 2030 року є важливою віхою на цьому шляху, що вимагає активного залучення та консолідації зусиль всіх зацікавлених сторін – представників академічної спільноти, фахівців з митної справи, підприємців і громадянського суспільства.

Лише скоординована, цілеспрямована та інноваційна робота здатна забезпечити Україні не просто адаптацію до нових економічних реалій, а й дати потужний імпульс для сталого розвитку, стабільності й інтеграції в європейський простір.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2023-%D1%80#Text>.
2. Національна стратегія доходів до 2030 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf.
3. Звіт про стан виконання Національної стратегії доходів до 2030 року у 2024 році / Міністерство фінансів України, Державна митна служба України, Державна податкова служба України. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%202024%20%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B2%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%202024%20%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B2%20(1).pdf)
4. Парламентське дослідження щодо впливу Національної стратегії доходів до 2030 року на бізнес, зокрема, малий та середній. URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33114.pdf>.
5. Національна стратегія доходів до 2030 року: роз'яснення Мінфіну. URL: https://biz.ligazakon.net/news/224571_natsonalna-strategya-dokhodv-do-2030-roku-rozyasnennya-mnfnu.
6. Оцінка аналітичними центрами Нацстратегії доходів 2030. URL: <https://case-ukraine.com.ua/news/otsinka-analitychnymy-tsentramy-natsstrategiyi-dohodiv-2030/>

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.07.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.08.2025

Дата публікації: 26.09.2025

